

et fast Standpunkt i denne Sag. Det ærede Medlem for Ringkøbing (J. C. Christensen), som saa stærkt anbefalede det nu foreliggende Resultat, var selv et Vidnesbyrd om, paa hvilken yngende Grund vi her befinde os. I Fjor anbefalede han os et Forslag, der betegnede sig som „Forslag til Lov om Arbejdernes *Forsørgelseskrav*“; i Aar anbefaler han os et „Forslag til Lov om Arbejdernes *Forsikring* mod Følger af Ulykkestilfælde“. Men Forsørgelsesstandpunktet og Forsikringsstandpunktet ere i Virkeligheden to grundforskellige Standpunkter. Synsmaaderne ere helt forskellige, efter som man lægger Vægten paa Forsikring eller paa Forsørgelse. Men naar selv det ærede Medlem for Ringkøbing, Forslagets Stiffader, som særligt har givet sig af med denne Sag, naar selv han i Løbet af ti Maaneder har kunnet forandre sin Synsmaade, kan det ikke forundre nogen, at andre Medlemmer kunne finde Anledning til at overveje Sagen yderligere. Og naar dette er Tilfældet, og naar det er en Kendsgerning, at Sagen stadig har foreligget for os med Karakteren af en Førstebehandling, mener jeg, at man ikke maa lægge overdreven Vægt paa de Afstemninger, der have fundet Sted. Det er selv under almindelige Forhold Pligt for Rigsdagen, for hvert af dens Ting og for alle dens Medlemmer, saa ofte en Sag foreligger, at tage den op til ny og saa omhyggelig Overvejelse som muligt. Men særlig gælder dette om en Sag som denne, der er saa omfattende og vanskelig. Ingen tidligere Afstemning kan fritage noget Medlem for hans Pligt til ny Overvejelse af den Sag, der foreligger.

Det ærede Medlem for Ringkøbing betonedede i det Foredrag, hvormed han indledede denne Forhandling, at det var en Ansvarlighedslov, der nu forelaa til Afgørelse, og det ærede Medlem for Aalborg betonedede det samme. Jeg vælger denne Betegnelse til Udgangspunkt for min Vurdering af Forslaget. Naar Talen er om *Ansvarlighed*, melder der sig straks et andet Begreb som et medhenhørende Led; det er Begrebet *Skyld*. Der kan ikke være Tale om at gøre Ansvar gældende mod nogen, medmindre der foreligger Skyld. Naar det i Grundloven hedder, at Ministrenes Ansvarlighed nærmere skal bestemmes ved Lov, saa er der ingen, der forstaar dette Grundlovsbud anderledes, end at Ministeransvarlighedsloven skal give Regler, som gaa ud paa, at Ministrene gøres ansvarlige for, hvad der kan tilregnes dem som Skyld. En Ansvarlighedslov, som

vilde paalægge Ministrene Ansvar for, hvad de ikke paa nogen Maade havde Skyld i, vilde alle aldeles utvivlsomt finde uforenelig med Grundlovens Ord. Overalt, hvor der tales om Ansvar og Ansvarlighed, maa Skyld forudsættes. Der har været Tider, hvor Retsopfattelsen var anderledes; man gjorde Ansvar gældende, hvad enten der var Skyld til Stede eller ikke. Naar der af et Menneske var foretaget en Handling, som havde medført et andet Menneskes Død, maatte den handlende sone sin Gernings Følger, selv om det ikke i mindste Maade kunde tilregnes ham, at denne var indtraadt. Saaledes var en Gang den herskende Retsopfattelse; men det ligger langt tilbage i Tiden. Den var almindelig og eneraadende blandt de Mennesker, der færdedes i Germaniens Urskove. Men denne Retsopfattelse har Menneskeheden efterhaanden arbejdet sig bort fra, saa at der mellem civiliserede Mennesker i vore Dage ikke er Strid om, at overalt, hvor et Ansvar skal gøres gældende, maa der være en Skyld hos dem, som det gøres gældende imod. Det forbyr mig, at jeg i Titlen af et Forslag, der skyldes et saa moderne Medlem som det ærede Medlem for Aalborg (Bramsen), skal møde den urgermaniske Opfattelse, at Folk skulle være ansvarlige, skønt de ikke have nogen Skyld i det, de gøres ansvarlige for. (*Afbrydelse*: De misforstaar!) Der bliver sagt, at jeg misforstaar. Ja, der kan endnu i vore Dage findes Mennesker, som leve paa de Anskuelser, der vare gangse for Aarhundreder tilbage. Jeg læste for nylig i „Tidsskrift for Retsvidenskab“, der udgives af den Stang'ske Stiftelse i Kristiania, at der paa et afsides Sted i Norge var opstaaet Strid mellem to Naboer, som jeg vil betegne A. og B., angaaende følgende Tilfælde: A.s Hest var hoppet over Gærdet ind paa B.s Mark, og inden for Gærdet fandtes en Sten, over hvilken Hesten kom til at brække sit ene Ben. Saa gjorde A. gældende, at det var B.s Pligt at erstatte ham Hestens Værdi, for, sagde han, det var jo paa B.s Mark, at Hesten kom til Skade, og Stenen laa jo paa hans Grund. Vi smile selvfølgelig alle over, at endnu i vore Dage en saadan Ravnekrogs-Opfattelse af Ansvar kan forekomme; men jeg ser ikke rettere, end at paa en lignende Ravnekrogs-Opfattelse af Ansvar er i Virkeligheden det foreliggende Forslag bygget. Jeg lagde særlig Mærke til, at i de Bemærkninger, som den højtærede Indenrigsminister fremkom med i forrige Møde om Hesten, der bed og slog,